

SXEDIO.FV6

19.2.1951: Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΟΡΓΑΝΩΝΝΕΙ ΤΗ ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΙΔΡΥΕΙ ΤΗΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΕΟΝ ΕΝΩ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΕΠΑΦΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ- ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Με την επιστροφή του Κυρηνείας Μακαρίου από το εξωτερικό μετά την επίδοση των δέλτων του ενωτικού δημοψηφίσματος της 15ης Ιανουαρίου 1951 επικεφαλής της Πρεσβείας της Εθναρχίας, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος προχώρησε σε ακόμα πιο δραστικά μέτρα και προέβη στις αλλαγές που ήθελε, μια και τώρα μπορούσε να κινηθεί όπως ήθελε προς όποια κατεύθυνση επιθυμούσε.

Μια από τις πρώτες του προσπάθειες ήταν η οργάνωση της Νεολαίας πάνω στην οποία θα στηριζόταν κυρίως στην εφαρμογή του προγράμματος του τόσο στην Εκκλησία όσο και στον αγώνα του Κυπριακού λαού.

Με αυτό τον τρόπο θα στηριζόταν σε νέες δυνάμεις μακριά από τους παλαιοκομματικούς που θα συνέχιζαν όμως να παίζουν το ρόλο τους.

Ο Μακάριος κάλεσε σύσκεψη στο Μέγα Συνοδικό της Αρχιεπισκοπής στις 18 Ιανουαρίου 1951, στην οποία ανέλυσε τους σκοπούς της σύσκεψης και είπε ότι οι νέοι θα μπορούσαν να συνεχίσουν να είναι μέλη των σωματείων και συλλόγων στους οποίους ανήκαν ενώ ταυτόχρονα θα μπορούσαν να ανήκουν και στην Παγκύπρια Οργάνωση Νεολαίας που σκεφτόταν να ιδρύσει και η οποία θα τελούσε υπό την ηγεσία της Εθναρχίας.

Πρώτη προσπάθεια ήταν να δημιουργηθούν οι πυρήνες και αργότερα η οργάνωση θα εξαπλωνόταν σε όλη την Κύπρο.

Στην οργάνωση δόθηκε το όνομα Παγκύπρια Εθνική Οργάνωση Νεολαίας, ΠΕΟΝ.

Μερικά από τα μέλη της οργάνωσης ήταν οι Γιάννης Σπανός, μετέπειτα καθηγητής, Τάκης Χατζηδημητρίου, μετέπειτα πολιτικό στέλεχος της ΕΔΕΚ, Χριστάκης Ελευθερίου, Σταύρος Ποσκώτης, Ηλίας Υφαρίδης και Μάρκος Δράκος (μετέπειτα αγωνιστές της

ΕΟΚΑ) και άλλοι νέοι.

Πρώτος Γενικός Γραμματέας της ΠΕΟΝ εκλέγηκε ο Σταύρος Ποσκώτης από τη Λάρνακα και βοηθός του ο Τάκης Χατζηδημητρίου από τη Λευκωσία.

Ο Τάκης Χατζηδημητρίου είπε ότι στόχος του Μακαρίου ήταν η οργάνωση της Νεολαίας πάνω σε εθνική βάση που τότε στόχος ήταν η ένωση.

Η Οργάνωση ήταν επίσης συνδεδεμένη με τον Παπασταύρο Παπαγαθαγγέλου που ήταν υπεύθυνος της Χριστιανικής Ενωσης Νεολαίας.

Ο Παπασταύρος αργότερα αποτελούσε για χρόνια το δεξί χέρι του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Η Οργάνωση άρχισε στην αρχή να προβαίνει σε διάφορες εκδηλώσεις, όπως ομιλίες, διαλέξεις, δεξιώσεις και τιμητικές εκδηλώσεις σε ελλαδίτες που έρχονταν στην Κύπρο.

Αργότερα όμως με την πάροδο του χρόνου, σαν άρχισε να φουτνώνει η ιδέα για ένα επαναστατικό κίνημα, οι νέοι συγκροτήθηκαν σε μυστική οργάνωση με την ονομασία "Αντίσταση" και με κύριο γνώρισμά τους το "Α".

Άρχισαν να γράφουν διάφορα συνθήματα στους τοίχους υπέρ της ένωσης και να διοργανώνουν διαδηλώσεις και ποινακιδοφορίες ενώ μερικοί άρχισαν να παίρνουν από τα Λατομεία δυναμίτη και άλλα υλικά και να ετοιμάζουν τις πρώτες βόμβες.

Η ΠΕΟΝ τελούσε αποκλειστικά υπό την ηγεσία της Εθναρχία και ιδιαίτερα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου προσωπικά.

Ευθύνη για τις επαρχιακές επιτροπές είχαν οι Μητροπολίτες, ο δε ίδιος είχε εν λευκώ, βάσει του καταστατικού, το δικαίωμα να διορίζει το Γενικό Γραμματέα.

Ακόμα η τροποποίηση του καταστατικού της οργάνωσης για να γίνει χρειαζόταν την έγκριση του.

Μερικά από τα άρθρα του καταστατικού της ΠΕΟΝ είναι χαρακτηριστικά της προσπάθειας του Μακαρίου να δημιουργήσει μια οργάνωση νεολαίας υπό τον απόλυτο έλεγχο του, από μέλη που θα ανήκαν μόνο στη δεξιά, σε αντιστάθμισμα προς τη ΑΟΝ του ΑΚΕΛ που

είχε ως υπεύθυνο του το μετέπειτα δημοσιογράφο και αρχισυντάκτη του "Φιλελεύθερου" Χριστάκη Κατσαμπά.

Το άρθρο **4** της ΠΕΟΝ τόνιζε ότι μέλη της οργάνωσης μπορούσαν να γίνουν οι πιο κάτω:

"Έλληνες Κύπριοι, οίτινες είναι πιστά τέκνα της Εθναρχίας έχοντα στερρώς των εθνικών ιδεωδών και παραδόσεων της φυλής και ηλικίας από **18-40** ετών".

Επίσης με το άρθρο **8** αποκλείονταν οποιοιδήποτε άλλοι που ανήκαν σε άλλη οργάνωση:

"Αξιωματούχοι άλλων οργανώσεων δεν δύναται να είναι αξιωματούχοι της ΠΕΟΝ".

Το άρθρο **10** πρόβλεπε:

"Εκαστος τομεύς έχει πενταμελή επιτροπή εκλεγομένην υπό των μελών της, διά μυστικής ψηφοφορίας, εν γενική συνελεύσει. Τα ούτως εκλεγόμενα μέλη της Επιτροπής ΔΟΝ ΝΑ ΤΥΓΧΑΝΩΣΙ ΤΗΣ ΕΓΚΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΙΚΕΙΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ. Εις περίπτωσιν καθ' ην πλείστα των μελών της επιτροπής δεν τυγχάνουν της εγκρίσεως του Μητροπολίτου, αντικαθίστανται δι' άλλων προσώπων συμφώνως τω άρθρω **14**".

Το πιο ισχυρό για το Μακάριο ήταν το άρθρο **12** που του έδινε την εξουσία να ελέγχει τους αξιωματούχους της Οργάνωσης:

"Τον Γενικόν Γραμματέα ΔΙΟΡΙΖΕΙ ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος εκ των αξιωματούχων της ΠΕΟΝ ή και εκ των απλών μελών αυτής".

Και το άρθρο **35** πρόβλεπε:

"Τροποποιήσις του καταστατικού δύναται να γίνη κατόπιν εισηγήσεως του διοικητικού συμβουλίου ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΕΘΝΑΡΧΙΑΣ"

Στους σκοπούς της οργάνωσης αναφερόταν απλώς ότι αυτοί ήταν η δημιουργία προσωπικοτήτων που να διαπνέονται από τα ελληνοχριστιανικά ιδεώδη.

Τα άρθρα **2** και **3** ανέφεραν:

"Χριστιανική και ελληνοπρεπής διαπαιδαγώγησις των μελών, η διαμόρφωσις συνειδήσεων και χαρακτήρων ικανών ν' ανταποκριθώσιν εις τας υποχρεώσεις του Χριστιανού

Ελληνας.

Η επίτευξις του άνω σκοπού επιδιώκεται δι' ειδικών μαθημάτων, διαλέξεων, φυλλαδίων, εθνικών παραστάσεων και εορτών, γενικώς δε διά παντός μέσου συντελούντος εις την δημιουργίαν προσωπικότητος διαπνεομένης από τα Ελληνοχριστιανικά ιδεώδη".

Στα άρθρα του Καταστατικού της ΠΕΟΝ δεν αναφερόταν τίποτε για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα και αυτό προκάλεσε την οργή της ΑΟΝ της Αριστεράς, ο δε Χριστάκης Κατσαμπάς, Γενικός Γραμματέας της Οργάνωσης, σε άρθρο του στο "Νέο Δημοκράτη", εκφραστικό όργανο του ΑΚΕΛ έγραφε παραλληλίζοντας τα άρθρα της ΠΕΟΝ με εκείνα της ΑΟΝ που πρόβλεπαν σαφώς ότι στόχος της ήταν η ένωση με την Ελλάδα.

Πρόσθετε:

"Καμιά σαφήνεια δε διακρίνει το σημαντικότερο άθρο του Καταστατικού που καθορίζει τους σκοπούς. Μια συνηθισμένη γενικολογία περί "ελληνοχριστιανικών Ιδεωδών" που ο κοσμάκης ξέρει πόσο τα σέβονται και τα εφαρμόζουν αυτά τα ιδεώδη οι ηγέτες της δεξιάς. Σ' αυτό το άρθρο η "υπερεθνική" ΠΕΟΝ δεν καθορίζει ρητά, με σαφήνεια ΠΩΣ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΞΕΣΚΛΑΒΩΜΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, Η ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗ ΜΑΝΑ ΕΛΛΑΔΑ. Εκτός αν αυτός δεν είναι ο σκοπός τη ΠΕΟΝ ή να ξέχασε ο συντάκτης να τον καθορίσει. Μήπως τώρα και η "πέννα λανθάνουσα μαρτυρεί τη αλήθειαν;".

Ο αναγνώστης ας παραβάλει αυτό το άρθρο του Καταστατικού της ΠΕΟΝ με το σχετικό άρθρο του Καταστατικού της ΑΟΝ που θέτει σαν πρώτο σκοπό "την ανάκτηση της εθνικής λευτεριάς της Κύπρου, την Ένωση της με την Ελλάδα".

Κι όταν το άρθρο του Αονίτικου Καταστατικού που καθορίζει τους σκοπούς της ΑΟΝ, συνεχίζει να μιλά με σαφήνεια για την κατάκτηση των δικαιωμάτων της νεολαίας στη ζωή για τη μόρφωση της και για τη σωματική και πνευματική της ανάπτυξη και δραστηριοποίηση, το Καταστατικό της ΠΕΟΝ σιωπά προδίνοντας την αδιαφορία των υπευθύνων της ΠΕΟΝ,

γι' αυτά τα τόσο ζωτικά ζητήματα που απασχολούν τη νέα μας γενιά. Μα ξεχάσαμε πως στην ΠΕΟΝ και στη δεξιά δε συμφέρει καθόλου το ξύπνημα του βασανισμένου "τσιρακιού" του αγροτόπαιδου και γενικά του νεολαίου εργαζομένου, γιατί τό ποιοι θα αποτελέσουν την ΠΕΟΝ; Θάταν αστείο να αναμέναμε από την Εθναρχία να ιδρύσει οργάνωση που θα παλαίψει για να δοθεί γη στους νέους αγρότες, για ν' απαλλοτριωθούν τα εκκλησιαστικά και μοναστηριακά τσιφλίκια".

Σαν επέστρεψε η Πρεσβεία υπό τον Κυρηνεΐας Κυπριανό και σαν ακόμα ο Μακάριος ενίσχυσε τη θέση του με την εκλογή του φίλου και συνεργάτη του Ανθίμου Μαχαιριώτη στο θρόνο του Κιτίου, προχώρησε και σε επαφές με την αριστερά, κάτι που ήταν αδιανόητο για τους φανατικούς, τουλάχιστον της δεξιάς- τα τελευταία χρόνια.

Η πρώτη επαφή του Μακαρίου με το ΑΚΕΛ, η πρώτη επαφή με Αρχιεπίσκοπο από την εποχή της ανόδου του Μακαρίου Β, έγινε στις **19 Φεβρουαρίου 1951**. Ήταν μια συνάντηση που θεωρήθηκε σταθμός παρά το γεγονός ότι έληξε σε διαφωνία.

Ο Μακάριος δέχθηκε αντιπροσωπεία της Αριστεράς που την αποτελούσαν στελέχη του ΕΑΣ και του ΑΚΕΛ όπως οι Αδάμ Αδάμαντος, Α. Πούγιουρος, Β. Χριστοφή, Ανδρέας Ζιαρτίδης, Γ. Κακογιάννης, Κ. Παρτασίδης, Α. Κοκονάς, Γ. Χριστοφόρου, Γ. Θεοφάνους και Χ. Μιχαηλίδης.

Τη συνάντηση ζήτησε η αντιπροσωπεία του ΑΚΕΛ για να του επιδώσει ψηφίσματα σχετικά με την προώθηση του αγώνα του Κυπριακού λαού που είχαν εγκριθεί σε πρόσφατη συγκέντρωση.

Με τα ψηφίσματα επικρίνετο μεν η πολιτική που ακολουθούσε ο Αρχιεπίσκοπος που χαρακτηριζόταν πολιτική διάσπασης της ενότητας, αλλά τον πληροφορούσαν ότι ήταν διατεθειμένοι να προβούν και σε υποχωρήσεις προκειμένου να καταρτισθεί κοινό πρόγραμμα δράσης, επανερχόταν δηλαδή η Αριστερά στον κοινό αγώνα.

Ουσιαστικά η Αριστερά αναγνώριζε την εκλογή

του Μακαρίου ως τετελεσμένο πια γεγονός και εγκατέλειπε τις κατηγορίες για εκλογικό πραξικόπημα και για επιβάτη του θρόνου του Αποστόλου Βαρνάβα.

Ο Μακάριος ήταν πολύ συγκρατημένος στη συνάντηση και τηρώντας τα διπλωματικά θέσμια είπε στην αντιπροσωπεία του ΑΚΕΛ ότι συνεργασία με το ΑΚΕΛ εξέθετε τον αγώνα του Κυπριακού λαού, πράγμα που δεν μπορούσε να βοηθήσει καθόλου στην προώθηση του μέσα στα διεθνή πλαίσια της περιόδου του ψυχρού πολέμου.

Ομως διαπίστωση του Μακαρίου ήταν ότι και οι δύο παρατάξεις κινούνταν προς τον ίδιο στόχο, την Ένωση και παρακάλεσε την αντιπροσωπεία να συνέχισε τον αγώνα χωριστά προς τον στόχο αυτό.

Λεπτομέρειες τη συνάντησης έδωσε την επομένη ο ΕΑΣ σε ανακοίνωση του:

"Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΕΑΣ ανακοινώνει τα ακόλουθα:

"Σήμερα Δευτέρα **19.2.51** αντιπροσωπεία της Λαϊκής Παράταξης από τους Α. Αδάμαντο, Α. Πούγιουρο, Β. Χριστοφή, Α. Ζιαρτίδη, Γ. Κακογιάννη, Κ. Παρτασίδη, Α. Κοκονά, Γ. Χριστοφόρου, Γ. Θεοφάνους και Α. Μιχαηλίδη συναντήθηκε στο Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο με την Α. Μακαριότητα τον Αρχιεπίσκοπο κ. Μακάριο προς τον οποίο επέδωσε τα ψηφίσματα τα οποία σχεδιάζει να εφαρμόσει η Κυβέρνηση, όσο και στη διεξαγωγή του εθνικού αγώνα.

2. Οι αντιπρόσωποι της Λαϊκής Παράταξης ετόνισαν ότι η διάσπαση των λαϊκών δυνάμεων βλάπτει τον εθνικό αγώνα και ότι είναι καθήκον του ως Αρχιεπισκόπου να συμβάλει στην ενοποίηση των λαϊκών δυνάμεων. για την επιτυχία της ενότητας, η λαϊκή παράταξη, ετόνισαν οι αντιπρόσωποι, είναι έτοιμη και πρόθυμη να προβεί σε τέτοιες υποχωρήσεις που να διευκολύνουν την εξεύρεση ενός μίνιμουμ προγράμματος εθνικού αγώνα πάνω στο οποίο να συμφωνούν όλες οι παρατάξεις και όλα τα κόμματα. Ετονίσθη πως η Λαϊκή Παράταξη δεν επιμένει στην επιβολή του δικού της προγράμματος σαν

προγράμματος εθνικής ενότητας.

Η Α. Μακαριότης υποστήριξε τα ακόλουθα:

Α). Η ενότητα μαζί σας, σκέφτομαι ότι θα εκθέσει την Εθναρχία ότι επλέχθη με τους κομμουνιστές και ότι ο αγώνας μας είναι υπόθεση κομμουνιστική.

Β). Εχομεν μεταξύ μας διαφορές που αν υποθέσουμε ότι θεωρητικά είναι σωστή η ενότης μας μαζί σας, στην πράξη θα φανεί απραγματοποίητος. Παράδειγμα είναι η στάση σας έναντι της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Γ). Προχωρούμε και οι δυο προς τον ίδιο σκοπό ίσως ωθούμενοι από διαφορετικά ελατήρια. Να συνεχίσουμε προχωρούντες χωρισμένοι είναι καλύτερα.

4. Οι αντιπρόσωποι της Λαϊκής Παράταξης απαντώντας εδήλωσαν:

α). Εκείνοι που προβάλλουν στο εξωτερικό το επιχείρημα πως η συνεργασία με τους Κομμουνιστές θα παρουσιάσει τη υπόθεση της Ένωσης σαν υπόθεση μόνο των Κομμουνιστών είναι οι Άγγλοι και οι Αμερικανοί, αυτοί δηλαδή οι οποίοι δε θέλουν αλλαγή του σημερινού καθεστώτος της Κύπρου, αυτοί που δε θέλουν την διεξαγωγή αγώνα για την Ένωση. Αυτό και μόνο το γεγονός, το ότι δηλαδή η πολιτική της ενότητας δεν αρέσει στους εχθρούς της Ένωσης, είναι αρκετά να πείσει τον καθένα ότι η πολιτική της ενότητας είναι η μόνη ορθή.

β). Οι πολιτικές διαφορές μας πάνω σε ζητήματα έξω από τη διεξαγωγή του ενωτικού αγώνα, δεν πρέπει να μας κρατήσουν διασπασμένους. Η Αγγλία, η Γαλλία, η Αμερική και η Σοβιετική Ένωση, είχαν πολλές διαφορές μεταξύ τους πολιτικές, ιδεολογικές και οικονομικές, εν τούτοις συνένωσαν τις δυνάμεις τους στην επιτυχία ενός σκοπού πάνω στον οποίο συμφωνούσαν, τη συντριβή του χιτλερισμού.

γ). Εφόσον υπάρχει ο ισχυρισμός ότι η ηγεσία της δεξιάς αγωνίζεται και προχωρεί προς τον ίδιο σκοπό προχωρεί και αγωνίζεται και η Λαϊκή Παράταξη,

η επιμονή να προχωρούμε χωρισμένοι, όπως μας θέλει ο ξένος κυρίαρχος είναι ακατανόητη.

5. Η συνάντηση κράτησε περί τις δύο ώρες, και η συζήτηση πάνω στα διάφορα σημεία υπήρξε διεξοδική.

Το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΕΑΣ

Λευκωσία **19.2.1951**